

АЙЗЪК АЗИМОВ
МЕКОСЪРДЕЧНИТЕ
ЛЕШОЯДИ

Превод от английски: [Неизвестен], 1967

chitanka.info

Изминаха петнайсет години, а харианците все не напущаха базата си на обратната страна на Луната. Това беше просто нечувано. Невероятно. Никой харианец не можеше да си обясни защо е това протакане. Специалните отреди се намираха в състояние на бойна готовност вече цели петнайсет години! Те бяха готови да се устремят надолу през радиоактивните облаци и да спасят каквото може за малцината оцелели... Срещу прилично възнаграждение, естествено.

Но планетата направи вече петнайсет обиколки около своето Слънце, а спътникът ѝ всеки път извършваше близо тринайсет кръга, обаче атомната война все не започваше.

Едрите мислещи примати, обитателите на тази планета, доста често извършваха на различни места атомни експлозии. Стратосферата беше пределно наситена с радиоактивни продукти на разпадане. Не война все нямаше и нямаше!

Деви Ен горещо се надяваше, че ще му изпратят приемник. Той беше четвъртият поред капитан, възглавяващ тази колонизаторска експедиция (ако тя все още можеше да се нарече така след петнайсетте години безплодно чакане), и много би се зарадвал, ако се появеше петият. А тъй като от родината му, Хария, трябваше да пристигне Главният инспектор, за да се запознае лично с положението, чакането нямаше да трае дълго. Толкова по-добре!

Деви Ен стоеше на Луната, затворен в скафандъра си, и мислеше за Хария. Дългите му тънки ръце се движеха неспокойно, сякаш искаха да се вкопчат в клоните на дърветата като крайниците на неговите далечни прадеди. Той беше висок не повече от един метър. През прозрачната пластина в предната част на шлема можеше да се види черното му набръчкано лице с месест подвижен нос. На фона на лицето му малката четчица на неговата брадичка изглеждаше снежнобяла. Отзад, малко под кръста, в специална торбичка към костюма удобно се разполагаше късата, сякаш отрязана опашка.

Деви Ен, естествено, не виждаше във външността си нищо необикновено, макар да знаеше прекрасно, че харианците се различават от останалите мислещи същества, които населяват Галактиката. Единствено харианците са толкова дребни на ръст, единствени те имат опашки и единствени те не ядат месо... единствени те са избягнали неотвратимата атомна война, която е донасяла гибелта на останалите разновидности мислещи индивиди.

Той стоеше на дъното на една падина, наподобяваща чаша (ако беше по-малка, на Хария щяха да я нарекат кратер). Тя се простираше толкова далеч, че пръстенът на планините, които я заграждаха, се губеше отвъд хоризонта. Около южния край на пръстена — това място беше най-добре защитено от преките лъчи на Слънцето — се намираше градът. Отначало тук, естествено, имаше само временен лагер, но по-късно докараха жени и се появиха деца. Изникнаха и училища, и сложни хидропонни инсталации, и огромни резервоари с вода — с една дума всичко, с което трябва да разполага един град на спътник без атмосфера.

Смешна работа. Цял град — и то само защото някаква си планета не желае да започне атомна война, макар че притежава атомно оръжие.

Главният инспектор — чакаха го да пристигне буквално всяка минута — без съмнение ще зададе въпроса, който Деви Ен сам си беше задавал безброй пъти.

Защо все пак няма атомна война?

Деви Ен се обърна и започна да гледа как огромните тромави мауви подготвят площадката за кацане, как заглаждат почвата и я покриват с керамичния слой, който трябва да погълне максимално реактивното действие на хиператомното поле и да спести неприятните усещания на пътниците от междузвездния кораб.

Дори скафандрите не можеха да скрият силата, която излъчваха фигурите на маувите, но това беше чисто физическа сила. Край тях се виждаше дребничък харианец. Той даваше заповеди и маувите послушно му се подчиняваха. Но можеше ли изобщо да бъде другояче?

Расата на маувите, единствена от всички едри мислещи примати, плащаше на Хария най-чудноват данък, като изпращаше вместо материални ценности известен брой обитатели на своята планета. Това беше крайно изгоден данък, в много отношения по-добър от стоманата, алуминия или лекарствените препарати.

Радиотелефонът в шлема на Деви Ен внезапно оживя.

— Корабът се показва, капитане — зашепнаха слушалките. — Той ще кацне след по-малко от час.

— Отлично — каза Деви Ен. — Нека приготвят колата ми. Аз ще тръгна, щом започне кацането.

Но той съвсем не беше на мнение, че всичко върви отлично.

Главният инспектор пристигна със свита от петима мауви. Те влязоха заедно с него в града, по един от двете му страни и трима отзад. Помогнаха му да свали скафандъра си, после се съблякоха и те.

Телата им, по които почти не растяха косми, едрите им лица с груби черти и широките им носове и плоски скули отблъскваха със своята уродливост, но не внушаваха страх. Те бяха два пъти по-високи от харианците и едва ли не три пъти по-масивни, но очите им гледаха безразлично и целият им вид, когато те стояха с приведени мускулести вратове, апатично отпуснали тежките си ръце, изразяваше покорство.

Главният инспектор освободи маувите и те излязоха от стаята един след друг. Естествено, той нямаше нужда от охрана, но общественото му положение изискваше свита от петима мауви и това казваше всичко.

Нито по време на безкрайния приветствен ритуал, нито на банкетата Главният инспектор не запита за работата. И едва когато настана време, много по-подходящо за сън, той почеса брадичката си и попита:

— Докога трябва да чакаме, капитане?

Той очевидно беше много стар. Почти цялата козина на ръцете му беше посивяла, а дългите снопчета косми по неговите лакти бяха станали бели като брадата му.

— Не мога да Ви кажа, Ваше главенство — смирено промълви Девин Ен. — Те са се отклонили от нормалния път.

— Това е съвсем очевидно. Интересува ни защо именно са се отклонили от нормалния път. За Съвета е ясно, че вие пишете в докладите си не всичко, което ви е известно. Измисляте си теории, но не давате никакви факти. На нас, в Хария, всичко това ни омръзна. Ако знаете нещо, сега е моментът да ми го съобщите.

— В случая, Ваше главенство, е трудно да се говори с положителност. Все пак ние за пръв път имахме възможност да наблюдаваме една планета в продължение на такъв голям период. Съвсем доскоро не се обръщаше внимание на това, което става там. Години наред ние чакахме, че атомната война ще избухне всеки миг, и едва откакто аз поех командването, започнахме да се вглеждаме по-внимателно в обитателите на планетата. И поне в едно отношение

продължителното очакване е от полза за нас — ние изучихме няколко от основните им езици.

— Как? Дори без да кацате на планетата?

Девид Ен му обясни:

— Нашите кораби, които проникваха в атмосферата на планетата за наблюдения, записваха радиосигналите. Особено през първите години. Аз ги дадох за разшифроване на лингвистичните сметачни машини и посветих цялата изтекла година на опити да се ориентирам в смисъла им.

Главният инспектор вдигна леко вежди. Това беше повече от достатъчно, за да проличи колко смаян е той.

— И онова, което научихте, представлява ли някакъв интерес?

— Възможно е, Ваше главенство, но сведенията, с които разполагам, са толкова чудновати, а материалът, от които са извлечени те, е толкова несигурен, че не се решавах да пиша за всичко това в докладите си.

Главният инспектор разбра.

— Надявам се, че ще сметнете за възможно да изложите възгледите си неофициално... пред мен — произнесе той с по-официален тон.

— Много ще ми бъде приятно да го сторя — веднага отговори Девид Ен. — Обитателите на тази планета, както и предполагаме, спадат към едрите примати. Завоевателният инстинкт в тях е напълно развит.

Главният инспектор въздъхна с облекчение и бързо облиза носа си.

— Кой знае защо, аз си бях въобразил, че те са лишени от този инстинкт и затова... но продължавайте, продължавайте.

— Не, тъкмо завоевателният инстинкт е развит при тях много силно — увери го Девид Ен, — много по-силно дори, отколкото е присъщо на обикновените едри примати.

— В такъв случай защо това не е довело до необходимите последици?

— Довело е, Ваше главенство, но не докрай. Както винаги, след продължителен инкубационен период техниката им е започнала да се развива и нормалните за едрите примати побоища са се превърнали в наистина катастрофални войни. В края на последната война, която

обхванало цялата планета, те изобретили атомното оръжие и войните веднага се прекратили.

Главният инспектор кимна.

— А по-нататък?

— Скоро след това — продължи Деви Ен — трябваше да избухне нова война; атомното оръжие беше станало по-смъртоносно, но редното би било да се пусне в действие, както е прието при едрите примати; тогава планетата би загинала, а от населението щеше да остане шепа умиращи от глад индивиди.

— Точно така. Но това не стана. Защо?

— Трябва да се вземе под внимание едно обстоятелство — отбеляза Деви Ен. — Струва ми се, че техниката на тези примати е започнала да се развива прекалено бързо.

— Затова пък те са можали да изобретят толкова скоро атомното оръжие — възрази му неговият събеседник.

— Наистина. Но след приключването на последната общопланетна война те са продължавали да усъвършенствуват атомната оръжие с поразителна бързина. Там е цялата ни беда. Смъртоносният потенциал е пораснал, преди да възникне повод за започването на военни действия, а сега той е достигнал такова равнище, че дори тези едри примати не рискуват да започнат война.

Главният инспектор широко разтвори малките си черни очички.

— Глупости. Надареността на тези индивиди в областта на техниката не може да промени нищо. Военната наука се развива бързо само по време на война.

— Изглежда въпросните примати представляват изключение от общото правило. Но работата не е там; доколкото схващам, те все пак водят война. Не истинска война, но все пак война.

— Не истинска война, но все пак война — учудено повтори инспекторът. — Какво значи това?

— Не мога да Ви кажа с положителност. — Деви Ен раздвижи нервно носа си. — По тази именно точка опитите ми да извлека смисъл от откъслечните материали, които можахме да съберем, се оказаха най-безуспешни. Това, което става на тази планета, се нарича „студена война“. Но независимо от своята същност, тази странна война принуждава жителите на планетата да напредват с бесни темпове, да

правят нови и нови открития, а в същото време не довежда до окончателна катастрофа.

— Немислимо — възкликна Главният инспектор.

— Погледнете планетата — възрази му Деви Ен. — А ние още сме тук. Чакаме от петнайсет години.

Главният инспектор вдигна дълги ръце, скръсти ги зад главата си и ги отпусна на своите рамене.

— Тогава ни остава само едно. Съветът предвиди, че планетата може да е забоксувала в състояние на неустойчив мир, от който има само една крачка до атомната война. Нещо подобно на онова, за което говорите вие, въпреки че никой освен вас досега не можа да предложи някакво що-годе разумно обяснение. Но ние не можем да допуснем това.

— Не можем ли, Ваше главенство?

— Да. — Всяка дума сякаш причиняваше на инспектора болка. — Колкото по-дълго време се намират въпросните примати в това неустойчиво положение, толкова по-голяма е вероятността, че те ще разкрият тайната на междузвездните полети и с целия им присъщ стремеж към завоевателство ще нахлуят в Галактиката. Ясно ли ви е?

— Какво произтича оттук?

Главният инспектор стисна здраво главата си с ръце, сякаш се страхуваше да чуе това, което щеше да произнесе. Гласът му прозвуча задавено.

— Тъй като равновесието, в което се намират те, е неустойчиво, ние трябва малко да ги подбутнем. Да, капитане, да ги подбутнем съвсем лекичко.

Стомахът на Деви Ен се сви конвулсивно и той изведнъж отново усети в устата си вкуса на изядения обед.

— Да ги подбутнем ли, Ваше главенство? — Той отказваше да разбере.

Но Главният инспектор беше безмилостен.

— Длъжни сме да им помогнем да започнат атомна война. — Изглежда и на него му се повдигаше от тази мисъл, както и на Деви Ен. Той прошепна: — Длъжни сме.

Деви Ен почти онемя. Той промълви едва доловимо:

— Но как ще го направим, Ваше главенство?

— Не знам... И недейте ме гледа така. Това не е мое решение. Това е решение на Съвета. Трябва да разберете какво заплашва Галактиката, ако едрите мислещи примати проникнат в космоса с цялата си неукротена от една атомна война мощ.

Деви Ен потръпна. Едри примати в просторите на Галактиката. Но той продължаваше да подпитва:

— А как се започва атомна война? Как става това?

— Казах ви, че не знам. Но все трябва да има някакъв начин. Например, м-м... можем да им изпратим послание, м-м... да съберем облаци и да предизвикаме ураган. Бихме могли да постигнем много нещо, ако въздействуваме върху метеорологичните условия на планетата.

— Нима това е достатъчно, за да избухне война? — запита Деви Ен, на когото думите на Главния инспектор не му се сториха много убедителни.

— Може и да не избухне. Това беше само пример. Но едрите примати трябва сами да знаят. В края на краищата именно те разпалват атомните войни. Инстинктът за самоизтребление е в кръвта им... Съветът имаше предвид това, когато вземаше своето решение.

Деви Ен усети, че опашката му започва да почуква бавно и почти безшумно по масата. Той направи опит да се овладее, но безуспешно.

— Какво решение, Ваше главенство?

— Да вземем един едър примат от планетата. Да го отвлечем.

— Див?

— Засега на планетата други няма. Естествено, див.

— А какво мислите, че ще ни каже той?

— Това няма значение. Важното е изобщо да говори за нещо, безразлично за какво; психоанализаторите ще дадат отговора на интересуващия ни въпрос.

Главата на Деви Ен се сгуши между раменете му, той целият настръхна. Див едър примат! Той се помъчи да си представи как ли ще изглежда един индивид, който не е изпитал замайващите последици на атомната война и не е засегнат от цивилизоващото въздействие на харианската евгеника.

Главният инспектор дори не се опитваше да скрие, че споделя отвращението на Деви Ен, но въпреки всичко каза:

— Вие ще трябва да възглавите експедицията до планетата, капитане. Това се прави за благо на Галактиката.

Деви Ен много пъти беше виждал планетата, но винаги, щом космическият кораб заобиколеше Луната и този свят се разкриеше пред погледа на Деви Ен, го обливаше вълна на непоносима носталгия.

Това беше прекрасна планета, много наподобяваща Хария по размери и природни условия, но по-дива и по-величествена. Нейната гледка, след пустинните пейзажи на Луната, го удряше право в сърцето. „Колко други планети като тази влизат в списъка на владенията на Хария! — мислеше си Деви Ен. — Колко планети, на които след грижливо наблюдение е била констатирана последователна смяна на оцветяването, обяснима единствено с изкуственото отглеждане на годни за храна растения. Колко ли пъти още ни предстои да се сблъскаме с факта, че един прекрасен ден радиоактивността в атмосферата на някои от тези планети ще започне да се повишава и там ще трябва незабавно да се изпратят колонизационни отреди... По същия начин, по който на времето те бяха изпратени към тази планета“.

Самонадеяността, с която бяха действували първоначално харианците, беше просто трогателна. Деви Ен би се смял при четенето на първите доклади, ако не беше попаднал в същата клопка. За да съберат географски данни и да установят местонахождението на населените пунктове, разузнавателните кораби на харианците бяха се спускали едва ли не до самата планета. Тях, естествено, са ги забелязали, но нима това е имало значение? В най-близко бъдеще, мислели харианците, ще избухне окончателният взрив.

В най-близко бъдеще... но годините минаваха, а експлозия все нямаше и разузнавателните кораби решиха, че няма да е зле, ако станат по-предпазливи. Един след друг те се прибраха на базата.

Корабът на Деви Ен сега също беше взел мерки за безопасност. Екипажът се вълнуваше, той не одобряваше получената заповед. Колкото и да уверяваше подчинените си Деви Ен, че на едрия примат няма да бъде причинена никаква вреда, те не се успокояваха. Във всеки случай събитията не биваше да се ускоряват. Няколко дена наред корабът вися на височина шестнайсет километра над едно нарочно

избрано уединено, диво хълмисто място — и екипажът се вълнуваше все повече; единствени флегматичните мауви, както винаги, запазиха спокойствие.

Най-сетне в полезрението на телескопа се показа един едър примат. В ръцете си той държеше дълга тояга, а в горната част на задната страна на тялото му имаше някакъв товар.

Те се спуснаха безшумно със свръхзвукова скорост. Деви Ен лично, въпреки че по тялото му лазеха тръпки, държеше лостовете за управляване. В момента на отвличането едрият примат произнесе две фрази, които незабавно бяха фиксирани за по-нататъшна психоанализа. Първата, казана в мига, когато той видя кораба на харианците едва ли не над главата си, бе хваната от телемикрофона с насочено действие. Ето как звучеше тя: „Божичко! Летяща чиния!“

Деви Ен разбра всичко, освен първата дума. Така едрите примати наричаха корабите на харианците през първата година от престоя им на Луната, когато те лекомислено слизаха до самата планета.

Втората фраза той произнесе, когато го вмъкнаха в кораба, — въпреки че се съпротивляваше яростно, дивакът беше безпомощен в яките ръце на невъзмутимите мауви. Когато Деви Ен с тежко дишане и с потрепващ от възбуда месест нос направи няколко крачки към него, едрият примат (отблъскващо неокосмената му муцуна лыщеше от някакви течни секрции) възкликна: „Да пукна, ако това не е маймуна!“

Сега Деви Ен разбра само последната дума. На един от основните езици на планетата „маймуна“ означаваше дребен примат.

С дивия примат беше почти невъзможно да се влезе в контакт. Изискваше се безгранично търпение, за да го накараш да слуша разумни думи. Отначало той изпадна в абсолютно невменяемо състояние. И за голямо учудване на Деви Ен съвсем не искаше да разглежда това като едно увлекателно приключение. Напротив, той непрекъснато говореше единствено за своето малко и за самката си.

(„Те също имат жени и деца — съчувствено си помисли Деви Ен — и, въпреки че са едри примати, обичат по своеобразен начин семействата си“.)

Преди всичко, трябваше да му се вгълпи, че маувите, които го пазеха и в случай на нужда сдържаха неговите диви изблици, нямат никакво желание да го осакатаяват и че изобщо няма да му бъде причинено зло под каквато и да било форма.

(Деви Ен потръпваше само при мисълта, че едно разумно същество може да упражни насилие над друго. Обсъждането на този въпрос с примата беше извънредно трудно, понеже за да отхвърли тази възможност, Деви Ен беше длъжен да я допусне поне за миг, а обитателят на планетата се отнасяше с огромно недоверие дори и към моментните колебания. Но какво да се прави, така бяха устроени едрите примати.) На петия ден дивакът, може би просто от отпадналост, доста дълго остана спокоен. Те разговаряха с Деви Ен в личния му кабинет, и изведнъж той отново се вбеси, когато Деви Ен за пръв път спомена като нещо съвсем логично и естествено, че харианците очакват започването на атомната война.

— Чакате ли я? — възкликна дивакът. — А защо сте толкова сигурни, че тя непременно ще избухне?

Деви Ен не беше убеден в това, но отговори:

— Атомната война избухва винаги. Нашата цел е да ви помогнем след нея.

— Да ни помогнете след нея! — От устата на примата започнаха да излитат несвързани звуци; той взе да ръкомаха диво и маувите, които стояха от двете му страни се видяха принудени да го вържат — за кой ли път вече! — и да го изведат от стаята. Деви Ен въздъхна. Едрият примат беше изприказвал вече достатъчно много; може би психоанализаторите ще извлекат от това някаква полза. Самият Деви Ен не виждаше в думите на дивака никакъв смисъл. А приматът малко по малко започна да слабее. По тялото му почти нямаше растителност; досега това не беше установено при наблюдаване от далечно разстояние, защото приматите носеха изкуствени кожи — може би за по-топло или пък от безсъзнателно отвращение към неокосмените си тела. (Интересно би било да се поговори с него на тази тема; на психоанализаторите нали им е все едно за какво става дума.)

А по лицето на примата, колкото и странно да беше това, започнаха да никнат косми; дори повече, отколкото у харианците, и по-тъмни на цвят.

Но най-важното беше, че с всеки изминат ден той слабееше все повече и повече. Той изпостая, защото почти не ядеше, и понататъшният му престой на кораба би могъл да се отрази пагубно на неговото здраве. Деви Ен никак не искаше това да лежи на съвестта му.

На другия ден приматът изглеждаше съвсем спокоен. Едва ли не веднага той сам прехвърли разговора върху атомната война. („Очевидно този въпрос има особено притегателна сила за едрите примати“ — помисли си Деви Ен.)

— Вие споменахте — започна дивакът, — че атомните войни са неизбежни. Значи ли това, че съществуват други мислеци същества освен вас, нас и... тях? — Той посочи застаналите малко встрани мауви.

— Съществуват хиляди разновидности мислеци същества, които живеят в десетки хиляди различни светове. Много хиляди — поясни Деви Ен.

— И всичките ли водят атомни войни?

— Всички, които са достигнали определено равнище на развитие на техниката. Всички освен нас. Ние сме други. Ние сме лишени от завоевателния инстинкт. На нас ни е присъщ инстинктът на сътрудничеството.

— Искате да кажете, че знаете за заплахата от атомна война и въпреки това седите със скръстени ръце, така ли?

— Защо да седим със скръстени ръце? — обиди се Деви Ен. — Ние се стараем да помогнем. В зората на нашата история, когато едва сме започнали да овладяваме космоса, ние още не сме разбирали природата на едрите примати. Те са отхвърляли всички наши опити да установим с тях приятелство и в края на краищата ние сме се отдръпнали. След това сме открили светове, покрити с радиоактивни развалини. И най-накрая сме се натъкнали на планета, където атомната война е била в разгара си. Ние сме изпаднали в ужас, но не сме били в състояние да направим нищо. Малко по малко ние сме поумнявали и сега, когато намираме някой свят в стадий на овладяване на атомната енергия, вече разполагаме с всичко необходимо — и със спасителна противоактивна екипировка, и с генетикоанализатори.

— Какви са тия генетикоанализатори?

В разговорите си с едрия примат Деви Ен подреждаше своите фрази по законите на неговия език. Той каза, подбирайки предпазливо думите си:

— Ние контролираме чифтосването и извършваме стерилизация, за да изличим, доколкото е възможно, завоевателния инстинкт в малцината оцелели след атомната експлозия.

В продължение на секунда-две Деви Ен си мислеше, че дивакът отново ще побеснее. Но той само произнесе със задавен глас:

— Искате да кажете, че ги правите покорни като тези, нали? — Той отново посочи маувите.

— Не, не. С тях работата е друга. Ние просто искаме оцелелите след войната да не се стремят към завоевания и да живеят в мир и сговор под наше ръководство. Без нас те биха се избивали взаимно и пак щяха да стигнат до самоунищожаване.

— А какво ви дава това?

Деви Ен изгледа дивака със съмнение. Нима трябва да му се обяснява в какво се състои главната наслада в живота? Той попита:

— А нима на вас не ви е приятно да помагате на другите?

— Оставете. Става дума за друго. Каква полза извличате вие от тази помощ?

— Е, Хария, естествено, получава определена контрибуция.

— Ха-ха!

— А нима не е справедливо да се получава възнаграждение за спасяването на цял един биологичен род? — започна да протестира Деви Ен. — Освен това ние трябва да покриваме разносните си. Контрибуцията не е голяма и е съобразена с природните условия на всеки отделен свят. От една планета, например, ние получаваме всяка година запаси от дървен материал, от друга — манганови руди. Светът на тези мауви е беден на природни ресурси и те сами ни предложиха да доставят определен брой свои жители за услуги, — те са много силни физически дори за едри примати. Ние безболезнено ги обработваме с антицеребрални препарати, за да...

— За да ги превърнете в кретени!

Деви Ен се досети какво означава тази дума и каза с негодувание:

— Нищо подобно. Просто за да не им тежи ролята на слуги и за да не тъгуват за родината си. Ние искаме те да са щастливи — в края

на краищата това са разумни същества.

— А как ще постъпите със Земята, като избухне война?

— Ние имахме на разположение петнайсет години, за да решим това. Вашият свят е богат на желязо и вие добре сте разработили технологията на производство на стомана. Смятам, че вие бихте плащали контрибуцията си в стомана. — Той въздъхна. — Но в дадения случай ми се струва, че контрибуцията няма да покрие разноските. Ние престояхме тука десет, ако не и повече, излишни години.

— И колко народи облагате с такъв данък? — попита приматът.

— Не знам точно, но едва ли са по-малко от хиляда.

— Значи вие сте дребните повелители на Галактиката, а? Хиляди светове се докарват до гибел, за да осигуряват вашето благоденствие. Но човек може да ви нарече и другояче... — Дивакът се разкрещя лудо: — Вие сте лешояди!

— Лешояди? — повтори Деви Ен, който се опитваше да свърже тази дума с нещо познато.

— Лапачи на мърша. Птици, които живеят в пустините и чакат докато някое нещастно създание не пукне от жажда, а после кацат и го изгълтват.

От нарисуваната картина на Деви Ен едва не му прилоша, той почувствува гадене.

— Не, не, ние помагаме на всичко живо — прошепна той едва доловимо.

— Вие също като лешояди чакате да избухне войната. Ако искате да ни помогнете — предотвратете войната. Недейте спасява шепа оцелели. Спасете всички.

Опашката на Деви Ен заподскача от внезапното вълнение.

— А как да предотвратим войната? Можете ли да ми кажете това? (Какво представлява предотвратяването на войната, ако не противоположност на разпалването на война? За да се узнае едното, е необходимо да се разбере другото.)

Но дивакът не отговаряше. Най-сетне той каза колебливо:

— Кацнете на планетата. Обяснете положението на нещата.

Деви Ен почувствува остро разочарование. От тоя тук много нещо не може да се извлече. Освен това...

— Да кацнем сред вас? — възкликна той. — За това и дума не може да става.

При мисълта, че той изведнъж ще се окаже сред милиони неопитомени примати го полазиха тръпки.

Може би отвращението се беше изписало толкова ясно върху физиономията на Деви Ен, че независимо от разделящата ги биологична бариера дивакът го разбра. Той направи опит да скочи върху харианеца, но беше хванат буквално във въздуха от един маув, който с минимално напъгане на мускулите си скова дивака.

Но той все пак успя да извика:

— Тогава стойте и чакайте. Лешояд! Лешояд!

Минаха се доста дни, преди Деви Ен да успее да си наложи една нова среща с дивака. Той насмалко не забрави да прояви необходимото уважение към Главния инспектор, когато пратеникът на Съвета му поиска допълнителни данни, необходими за пълния анализ на психиката на дивите едри примати.

— Не се съмнявам — осмели се да каже Деви Ен, — че имаме предостатъчно материал, за да получим отговор на нашия въпрос.

Носът на Главния инспектор заподскача; той замислено го облиза с розовия си език.

— За приблизителен отговор, може би, да; но аз не мога да се облека на такъв отговор. Имам си работа с много своеобразен вид едри примати. Това ни е известно. И не можем да си позволим допускането на грешка... Едно е ясно: случайно сме попаднали на дивак с високо равнище на умственото развитие. Освен ако... ако това не е нормално за въпросната разновидност. — Тази мисъл като че ли разстрои Главния инспектор.

Деви Ен се обади:

— Дивакът ми обрисова ужасна картина... тази птица... тази...

— Лешояд — подсказа му Главният инспектор.

— Ако се разсъждава така, цялата ни мисия тук придобива едно съвсем невярно тълкувание. Оттогава насам аз почти не ям и не спя. Страх ме е, че ще бъда принуден да подам оставка.

— Но не преди да приключим работата, която ни е възложена — твърдо заяви Главният инспектор. — Смятате ли, че на мен ми доставя

удоволствие да мисля за този... този лапач на мър... Вие трябва, вие сте длъжен да получите повече данни.

Деви Ен кимна. Той прекрасно разбираше всичко. За Главния инспектор, както и за всеки друг харианец, не беше много приятна мисълта за изкуствено разпалване на атомна война. Точно затова той правеше опит да отлага решението си колкото може. Деви Ен свикна с мисълта, че трябва да се види още веднъж с едрия примат. Тази среща се оказа съвсем непоносима и беше последна.

На бузата на дивака личеше синина, сякаш пак се беше съпротивлявал на маувите. Това излезе вярно. Той беше правил това безброй пъти и, независимо от желанието на маувите да не му причиняват вреда, от време на време те случайно го докосваха малко по-силно. Логично би било, виждайки колко меко се държат с него, дивакът да се укроти, но сигурността в собствената му безопасност, напротив, сякаш го караше да продължава съпротивата си.

„Тези едри примати са зли, зли“ — печално си мислеше Деви Ен.

Повече от един час разговорът се въртя около безинтересни въпроси, но изведнъж дивакът произнесе с войнствен тон:

— Колко време, казвате, са прекарали тук макаките?

— Петнайсет години по вашия календар.

— Съпада. Първите летящи чинии бяха забелязани веднага след втората световна война. А колко остават до атомната?

Деви Ен машинално каза истината:

— И ние бихме искали да знаем това... — и изведнъж млъкна.

Дивакът произнесе:

— Аз мислех, че атомната война е неизбежна. Миналия път вие ми казахте, че сте чакали десет излишни години. Значи още преди десет години сте се надявали, че войната ще започне?

— Не мога да обсъждам този въпрос с вас.

— Така ли? — дивакът отново се развика. — И какво се каните да правите? Докога ще чакате? Защо не вземете да ускорите събитията? Не чакайте, лешояде, сами започнете войната.

Деви Ен скочи от стола си.

— Какво казахте?

— Тогава за какъв дявол още киснете тук, мръсни... — той предъвка една съвсем неразбираема за Деви Ен неприлична дума и пак продължи: — Нима не постъпват по същия начин и лешоядите, когато нещастното животно, а понякога и човек не може и не може да се раздели с живота? Те нямат време за губене. Те се въртят над жертвата си и ѝ изкължават очите. Те чакат, докато тя грохне съвсем, а после ѝ помагат да направи по-бързо последната крачка.

Деви Ен заповяда да го изведат незабавно и се прибра в спалнята си. Повдигаше му се. През цялата нощ той не мигна. В ушите му непрекъснато звучеше думата „лешояд“, а пред очите му настойчиво стоеше нарисованата от примата картина.

— Ваше главенство — твърдо каза Деви Ен, — аз повече не съм в състояние да се занимавам с дивака. Ако ви трябва още информация, обърнете се към някой друг.

Главният инспектор помръкна.

— Знам. Цялата тази история с лешоядите... Разумът ми просто не може да я приеме. А той, забелязахте ли, дори не трепва. За едрите примати това е в реда на нещата. Те са безчувствени, безсърдечни. Изглежда така е устроен техният ум. Ужасно!

— Аз повече не мога да ви доставям данни.

— Успокойте се. Разбирам ви... Освен това всички допълнителни данни само потвърждават първоначалния отговор, отговора, който аз смятах за предварителен и от цялото си сърце се надявах, че ще бъде само предварителен. — Той обхвана глава с обраслите си със сива козина ръце. — Ние вече си изяснихме как ще им помогнем да разпалят атомна война.

— О! И какво е необходимо за това?

— Всичко е толкова просто, толкова примитивно. На мен никога не би ми дошло на ум. И на вас също.

— Все пак какво е то, Ваше главенство? — Деви Ен предварително започна да тръпне.

— Защо те не започват война? Ами затова, защото никоя от почти равните по сила страни не се решава да поеме върху себе си отговорността за нарушаването на мира. Обаче ако едната страна започне, другата — нека гледаме истината право в очите — ще ѝ отвърне по същия начин.

Деви Ен кимна.

Главният инспектор продължи:

— Ако една единствена атомна бомба падне върху територията на която и да било от враждуващите страни, пострадалите ще предположат, че я е хвърлила другата страна. Те едва ли ще изчакат следващи атаки; няма да се мине дори и час и ще последва мощен удар. Другата страна ще отговори със същото. И след няколко седмици всичко ще свърши.

— Но как ще ги накараме да хвърлят първата бомба?

— Това съвсем не е задължително, капитане. Тук именно се крие хитростта. Ние сами ще хвърлим първата бомба.

— Какво? — краката на Деви Ен се подкосиха.

— Това е единственият изход. Анализирайте начина на мислене на едрите примати и ще видите, че друго не може и да се очаква.

— Но как ще се осъществи всичко?

— Ние ще изработим бомба. Това не е трудно. После наш кораб ще слезе долу и ще я хвърли над някой населен пункт.

— Населен?!?!

Главният инспектор отмести поглед и каза виновно:

— В противен случай няма да получим търсения ефект.

— Да, естествено — промърмори Деви Ен. Пред очите му се въртяха лешояди; той не беше в състояние да пропъди тази мисъл от главата си. Представяше си ги като огромни люспести птици (подобни на малките безвредни летящи създания в Хария, само че многократно по-големи), с крила, които са облечени в кожа, напомняща гума, с дълги и остри клюнове. Те се спущаха на кръгове и кълвяха очите на умиращи животни.

— Кой ще поведе кораба? Кой ще хвърли бомбата?

Гласът на Главния инспектор трепереше не по-малко от неговия:

— Не знам.

— Само не аз — прошепна Деви Ен. — Аз не мога. И никой харианец не би приел това. За нищо на света.

Главният инспектор започна да се олюлява напред-назад. Той представляваше тъжна гледка.

— Може би да заповядаме на маувите?...

— Кой ще се реши да им даде такава заповед?

Главният инспектор въздъхна тежко.

— Ще повикам Съвета. Ще им съобщя всички данни. Нека те измислят нещо.

И ето че след като бяха прекарвали на Луната почти петнайсет години, харианците демонтираха базата си.

Нищо не можеше да се направи. Едрите примати на Земята до последния момент не започнаха атомна война. Може би те изобщо никога няма да я започнат.

И независимо от всичко, което му предстоеше да изтърпи, Деви Ен не беше на себе си от щастие. Защо да мисли за бъдещето, когато сега, в момента той се отдалечаваше все повече от този най-кошмарен сред всички кошмарни светове.

Той гледаше как Луната остава назад и се превръща в блестящо зрънце, а след това и планетата и самото слънце на тази система, докато цялата тя не се изгуби сред останалите съзвездия.

И едва тогава в душата му се събудиха и други чувства, освен чувството на облекчение. И едва тогава му хрумна, че всичко би могло да стане и иначе.

— Ами ако бяхме проявили повечко търпение, дали всичко нямаше да свърши другояче? — каза той на Главния инспектор. — Отде да ги знаем, може би все пак те биха започнали атомна война?

— Съмнявам се — отговори Главният инспектор. — Психоанализата...

Той млъкна и Деви Ен разбра какво е имал пред вид. Дивакът бе свален на планетата с голяма предпазливост, за да не му се причини никаква вреда. Събитията от последните седмици бяха изтрети от паметта му. Той бе оставен край един малък населен пункт близо до мястото, откъдето го бяха отвлекли. Неговите съотечественици ще решат, че той се е заблудил, и ще сметнат, че е отслабнал и загубил паметта си поради лишенията, които е трябвало да изтърпи.

Но каква вреда причини самият той!

Защо им трябваше да го докарват на Луната. Може би иначе щяха да се примирят с мисълта, че ще им се наложи те да започнат войната. Може би сами щяха да се сетят да хвърлят бомбата и щяха да разработят за целта някаква сложна система, годна за далечни разстояния. Но картината, която нарисува пред тях дивият примат и

особено една дума, сложиха край на всичко. Когато всички сведения бяха изпратени в родината, в Хария, Съветът толкова се потресе, че заповедта за демонтиране на базата не закъсния.

Деви Ен каза:

— Никога повече няма да вземам участие в колонизация.

— Страхувам се, че на никого от нас не ще му се наложи вече да прави това — мрачно подхвърли Главният инспектор. — Диваците от тази планета ще излязат в космоса, а щом едрите примати с техния начин на мислене се окажат на свобода в Галактиката, това ще означава край... край...

Носът на Деви Ен се изкриви конвулсивно. Край на всичко: на всички онези благодеяния, които Хария вече е извършила в Галактиката, на всички благодеяния, които тя би продължила да оказва и занапред.

Той произнесе: „Ние трябваше да хвърлим...“ — и не довърши.

Какъв смисъл имаше да го казва? Те не можеха да хвърлят бомбата, дори ако ставаше дума за благото на цялата Галактика. Иначе биха заприличали на едрите примати, а има неща, които са по-лоши дори и от края на всичко.

Деви Ен мислеше за лешоядите.

Публикувано в списание „Наука и техника за младежта“, брой
5/1967 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.